

рою потерпілого, пошук власними силами або за допомогою третіх осіб засобів та можливостей вчинення злочину. У процесі готування шахраї можуть готувати засоби, розробляти план злочинної діяльності, з розподілом ролей між співучасниками.

Сліди вчинення шахрайства класифікують на сліди, залишені на місці вчинення злочину, сліди, утворені на потерпілому, його одязі, у його мешканні, у його пам'яті, сліди, що утворені злочинцем, залишені на його одязі, серед його речей, у його пам'яті. До їх числа можна віднести отримані від потерпілого та інших осіб відомості про шахрая та його дії; залишені у жертви засоби вчинення злочину (грошова "лялька", розписка, фіктивні цінні папери та інші документи, підроблені ювелірні та інші вироби); дійсні документи, що відбивають дії злочинців з підготовки до шахрайства (телеграми, договори, рахунки, протоколи про наміри та ін.) [3, с. 13].

У більшості випадків шахраями є 68% злочинців – особи чоловічої статі. Так, 23% з них знаходилися у віці від 18 до 25 років та мають достатні інтелектуальні властивості усвідомлення власної протиправної діяльності.

Сучасні шахраї, які вчиняють злочин відносно власності фізичних осіб, можуть бути класифіковані на кілька типів: 1) шахраї на ринку нерухомості або цінних паперів; 2) "вуличні" шахраї (питома вага осіб циганської національності); 3) шахраї, що репрезентують себе представниками державних, комунальних, соціальних служб, громадських організацій; 4) побутові шахраї, що використовують близькі стосунки для реалізації злочинних задумів; 5) посадові особи органів державної влади та управління.

Література

1. Криміналістика : [учебник] / Отв. ред. Н. П. Яблоков. – [3-е изд., перераб. и доп.]. – М. : Юристъ, 2005. – 781 с.
2. Весельський В. К. Сучасні можливості використання даних про спосіб вчинення злочину в боротьбі зі злочинністю : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / В. К. Весельський, С. М. Завялов, В. В. Пясковський. – К. : КНТ, 2009. – 160 с.
3. Головкін С.В. Криміналістична характеристика шахрайства відносно власності особи та її використання на початковому етапі розслідування: автореф. дис. на здобуття наук. Ступеня канд.. юрид. Наук: спец. 12.00.09 "Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза" / С.В. Головкін – Луганськ, 2008. – 20 с.

УДК343.293; 343.292

Потильчак А.О.,
асистент,
Бідна А.О.,
магістрант,

Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

СОЦІАЛЬНА АДАПТАЦІЯ ОСІБ, ЯКІ ПОТРАПИЛИ ПІД АМНІСТІЮ ТА БУЛИ ПОМИЛУВАНІ

Амністія в ході свого історичного розвитку та становлення вважалася традиційним проявом гуманізму в кримінальному законодавстві. Історія розвитку кримінального законодавства знає чимало випадків та підстав, коли незважаючи на факт вчинення злочину, держава прощала особі вчинене і відмовлялася притягувати її до кримінальної відповідальності. Одним з таких проявів "прощення", яке і сьогодні передбачене у чинному кримінальному законодавстві, є інститут амністії. За даними окремих вчених перші згадки про акти, які нагадують амністію у теперішньому розумінні цього поняття, відносяться ще до середини XVI ст. [3, с.68].

І амністія, і помилування характеризуються істотними ознаками, які виражають їхню внутрішню природу і дозволяють виділити ці правові інститути з-поміж інших. Глибинні процеси реформування та удосконалення різних сфер життєдіяльності України з часу, коли держава почала здійснювати удосконалення законодавства з перших днів своєї незалежності торкнулися і таких понять як амністія та помилування. Закон України "Про застосування амністії в Україні" був прийнятий ще 1 жовтня 1996 року. В нього вносилися зміни і доповнення, іноді не дуже істотні, і діяв цей закон впродовж 16 років, поки 2 жовтня 2011 року був прийнятий Закон України "Про внесення змін і доповнень в Закон України "Про застосування амністії в Україні" і в інші законодавчі акти" [2, с.117]. Звичайно ж соціальне, економічне і політичне життя суспільства потребувало суттєвих змін і вимагало нового підходу до здійснення амністії. Зміни, що вносилися Законом України від 2 червня 2011 року були настільки кардинальними, що даний закон може сприйматися суспільством, як новий Закон про амністію.

Кримінальний Кодекс України визначає, що особи, визнані винними у вчиненні злочину обвинувальним вироком суду, або кримінальні справи стосовно яких розглянуті судами, але вироки стосовно цих осіб не набрали законної сили, можуть бути повністю або частково звільнені від відбування покарання[1]. Проаналізувавши інститути амністії та

помилування можна сказати, що в них найбільшою мірою дістали відображення принципи гуманізму та економії заходів кримінального впливу, покладені в основу нової політики держави загалом та кримінального права зокрема. На відміну від звільнення від кримінальної відповідальності, звільнення від покарання застосовується вже до засуджених осіб, яке призначається лише судом. Але і з цього правила є свої винятки, які становлять випадки звільнення від покарання, тобто усунення застосування кримінального закону у зазначеному випадку, що застосовується у порядку амністії чи помилування. Акт амністії та акт помилування є однією із форм прощення державою осіб, які вчинили злочин.

Соціальна адаптація осіб, звільнених з установ виконання покарань, як наукова проблема ускладнена передусім відсутністю належного виробленого понятійного апарата. Серед юристів немає одностайності щодо визначення самого поняття соціальної адаптації. Окрім того, замість аналізованого поняття нерідко вживаються термінологічні звороти "соціальна реабілітація" і "ресоціалізація"; подекуди всі вони ототожнюються. У вітчизняній юридичній енциклопедії цим питання присвячені самостійні статті, а Кримінально-виконавчий кодекс України оперує цими трьома поняттями, хоча не містить їх визначення (за виключенням ресоціалізації).

Поняття "соціальна реабілітація", яке використовується не лише в юридичній літературі, а й у законодавстві, можна певною мірою розглядати як синонім поняття "ресоціалізація". Поняття "ресоціалізація" та "соціальна адаптація" за змістом співвідносяться як ціле і частина. Тобто можна вважати, соціальну адаптацію амністованих та помилуваних осіб, що становить їх пристосування до умов соціального середовища за допомогою комплексу правових, економічних, організаційних, соціально-психологічних та інших заходів, які здійснюються уповноваженими на це органами, організаціями та установами з метою захисту прав та інтересів звільнених осіб.

Як висновок можна зазначити, що від часу набуття Україною незалежності кожна галузь права в тій чи іншій мірі вдосконалюється. Таке явище не оминувало і інститути амністії та помилування, над якими працює наш вітчизняний законодавець.

Слід звернути увагу на те, що окремі положення Закону "Про соціальну адаптацію осіб, які відбували покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк" у цих питаннях доволі часто суперечать кримінально-виконавчому законодавству. Все це створює додаткові складнощі на рівні теоретичного пізнання соціально-правових

явищ, а також може негативно впливати на правозастосовну діяльність. Відтак, проблеми соціальної адаптації осіб, що відбули покарання, є актуальними у площині теорії, законодавства і практики.

Література

1. Кримінальний кодекс України: Офіційний текст.– К. Юрінком Інтер, 2001.– 188 с.

2. Лихова С. Я. Інститут застосування амністії в Україні відповідно до нового законодавства / С.Я. Лихова, С.О. Циганій // Людина, суспільство, держава: публічно-правовий аспект: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції "VIII Петербургські юридичні читання", 23-24 листопада 2012 року / Відп. ред. д-р юрид. наук, доц. О.В. Козаченко.– Миколаїв: Іліон, 2012.– С. 117-118.

3. Ніколаєнко Т.А. Амністія та помилування як підстави звільнення від кримінальної відповідальності та покарання / Т.А. Ніколаєнко // Кримінальне право.– 2009.– № 10.– С. 68-72

УДК 343.241

Пристінський І. О.,

к.ю.н.,

Міжнародний гуманітарний університет, м.Одеса, Україна

ДЕЯКІ АСПЕКТИ СПІВВІДНОШЕННЯ ЦЕРКОВНОГО ТА КРИМІНАЛЬНОГО ПОКАРАННЯ

В юриспруденції поняття злочину та покарання нерозривно пов'язані та взаємообумовлені, оскільки один із основних принципів кримінального права полягає в тому, що нема злочину без покарання та покарання без злочину. Той же принцип може бути умовно перенесений і на православне церковне право, що встановлює які діяння членів Церкви є злочинними з її точки зору, а також, які церковні покарання можуть бути застосовані до порушників церковного правопорядку. Подібно до кримінального права, в церковному праві покарання є реакцією Церкви на скоєний її членом злочин.

Одночасно, немає жодних підстав повністю ототожнювати зазначені поняття, оскільки держава та Церква мають зовсім різну природу та сутність, мету та принципи своєї діяльності.

Так, у ст. 50 Кримінального кодексу України покарання визначається, як захід примусу, що застосовується від імені держави за вироком суду до особи, визнаної винною у вчиненні злочину, і полягає в передбачено-